

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . . 4 frt — kr.
Félévre . . . . . 2 frt — kr.
Negyedévre . . . . 1 frt — kr.
Egyes szám ára 10 kr.

Hirdetéseket jutányosan számítunk.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frtért közöltetnek.

Kincstári bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

SÁTORALJA

Zemplénnvármegye közérdekeit képviselő hetilap.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG

és

KIADÓHIVATAL

hova a lap szellemi részét illető közlemények s az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:

Sárospatak, Kovács-nice 175. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmegtelen leveleket nem fogadunk el.

Nyitár minden sora 20 kr.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: **Steinfeld Jenő.**

Virad.

II.

A Sáros Nagy- és Kispatak városok bírái által 1835. évi július 7-ről kelt lemondási, átruházási és megbírási — mult számunkban közölt — levele szerint ezen két város az „elibertationalis és minden gazdálkodási dolgainak kezelését átaláda egy, az adóügyétől egészen elkülönített testületnek, a választott közönségnek,“ ezen választott közönség a jelenlegi közbirtokossági nagy választmány, melynek feladatául kitézetett, „hogy ez a 300,000 ezüst forintos vállalatot elővíhesse, és az egyesekre kevesebb fizetés csak:“ a tekintetből lemond a két város közönsége a birtokosok és lakosok némely, hasznot nyújtó előjogairól, nevezetesen:

1-ször a háztulajdonosok által szabad Sáros-Nagypatak városában századokon át dívott Szt. Mihály napjától, Szt. György napjáig — tehát 7 hónapon át — lakásaikban szabadon gyakorolható úgy vezetett Prima, vagy Kántor-koresma bormérés jogának bizonyos meghatározott időn keresztül való gyakorolhatóságáról; tehát ezen kikötött idő után a Prima bormérési jog a városi lakosokra visszashálland

Az 1835. év Boldogasszony hava 24-én Sáros Nagy- és Kispatak városok részéről kiállított Breezenheim herczeg által is, Bécsben, február 8-án aláírt örökvaltsági okmány egyik eredeti példánya a leleszi káptalan levéltárában van megőrizve. Ezen örökvaltságra le lett fizetve 1838-ig 186,000 frt, és 1843. évig a hátrálékos 114,000 frt, 8 éven át tehát összesen 300,000 frt. 1843. évtől egész 1865. év november 23-áig tartó pénzzavarokon a közbirtokossági választmány a bécsi banknál szorgalmazott amortizationalis kölcsönrel segített és pedig 1865. november 23-án 59 félévi törlesztéssel felvett 200,000 frtot, és ugyanazon évi december 8-án 58 félévi részlet törlesztéssel 100,000 frtot. Ezen törlesztések utolsója folyó évi április 1-én lerovandó, a mikor ezen két összesen 300,000 frtnyi összegről kiállított kötelezvény a közbirtokrol leendő telek jegyzőkönyvi kitérlésének mi sem állandó útjában.

A tagosítás költségeinek fedezésére felvett a közbirtokosság 1875. év szeptember 24-én 100,000 frtot 59 félévi részletekben leendő törlesztési kölesont, melyre az erdei birtok lett lekötve; ezen

tartozás utolsó törlesztési határnapja, tehát 1905. évi április 1-je. Ezen tartozás az örökvaltságot nem illetvén, a két város közönségének és lakosainak ez évi április 1-én visszakerülődjoga nak birtokba vételére befolyással nincs.

A Prima bormérés joga tehát az örökvaltságból származó megterhelhetettség lerovásával a lakosságra csak most 60 év után háramlik vissza! előre nem számított mértéktelep hosszú nyúggé húzódván a váltság ügy.

Az ezen hosszú idő alatt kifejlődött körülmények tekintetbevételével jog van az egyesült város közönségének kutatni azon mulasztás okai után, hogy 1835. évtől a közönség vagyona a közbirtokosság részéről hogyan lett kezelve, hogy minden köz- és magán birtok, nem különben értékes jogok haszonvételének átszolgáltatása daczára 1835. évtől 1865. évig, tehát 30 éven át semmiféle töke-törlesztés nem történt, az örökvaltság összes 300,000 frtnyi tartozásának lerovása úgy szólván csak is 1865. évi november 23-án kezdetvén meg, 60 éven át a csak a nagyobb bérösszegre való számításból ártengedett Prima bormérési jog a regálék jogával együttesen kibéreltetvén, évenként átlagban csak 5000 frtot véve, már is 300,000 frtot tesz ki.

Ezen kérdésnek tisztába hozatala a város közönségére és a lakosokra igen nagy fontosságú, minthogy, ha az örökvaltságbeli tartozás törlesztésének az 1843—1865. évek közötti időszakban volt esetleges elhanyagoltsága hebizonyúlva, a közbirtokosság felelősségre vonható mindazon megkérőzések miatt, melyeket úgy a város mint erkölcsi testület, valamint a város iparosai, kereskedői és a fogyasztó nagy közönség hosszú időn át szenvedett számos bértárgyak jövedelmének elvonása, a Prima bormérési jog gyakorolhatásának, a sertéshús, szalonna, zsír és sóval való szabad kereskedés megakadályozása miatt.

Ezen hosszú vonaglási időben az ország a hozott üdvös törvények és intézmények folytán igen nagy fejlődésnek indult, így a többek között a kisebb királyi haszonvételek közül, az italmérési jog magánosokra nézve kiváltások jognak lenni törvényileg megszüntetvén, annak az állam javára való beváltása keresztül vitetett. E ezimen a sárospataki regálékért az állam 143,434 frtnyi kárpótlást nyújtott, melyhez 522 birtokos tart igényt, a mely összeg az örökvaltság vállalatának lerovásáig azaz folyó évi április 1-ső napjáig bírói letétbe lett he-

lyezve, kamatai a közbirtokosságnak szolgáltatván ki, mint a közös pénztárt megillető regálék utáni jövedelem.

Ezen regále-váltság összegében befoglaltatván a lakosság prima bormérési joga után járult és kártalanított jelentősen összeg is, mely a prima jognak a regálékvaltsággal való egyesítése folytán általában kizárólag nem a 522 közbirtokosnak, hanem ezekkel együtt a 6300 lakosnak is tulajdonát képezte, minthogy az 1835. évben ezen jog a közbirtokosságra csak *kezelés és kiárnyítás* végett ideiglenesen meghatározott időre lett átruházva: a prima bormérés tulajdon joga tehát elidegeníthetetlen, sőt e tekintetben a közbirtokosságot kötelezések is terheltek, a mennyiben ezen reá ruházott jog haszon élvezetével őt illette a jogfentartási, az esetleges megtámadások, prevenciók elleni megvédelmezés kötelezettsége; az állam által megállapított és lefizetett regále-váltság összege tehát a közbirtokosság részéről kizárólagosan a saját javára le nem foglalható; hanem annak e prima bormérés idejére évenként 7 hónapra eső hányad része — az ily esetekben törvényes jogutódot — a várost, mint politikai testületet illeti meg. A jelen esetben a legméltányosabban az elért regále váltság összeg fele 71000 frtal, úgy a mint ilyenmő hasonló váltságüzlet a többi hegyaljai városban a kántor koresma bormérési jogának fejében a közbirtokosok és a lakosok jogutódjai közt méltányosan osztatott meg.

A városi közönségnek ezen joga alapján, Kun Dániel volt városi főbíró úr, a városi képviselő testület határozata következtében a regále váltság összegének felére, a 71000 frtra, az ezen váltság-összegnek a közbirtokosok között birtokaránylag történt kiosztása tárgyalásánál igényt is támasztott, de miután ez alkalommal nem a jogosultságról, hanem a szétosztás megállapításáról volt szó, keresetével a város minden forumán a rendes per útjára lett utasítva.

Ha a közbirtokosságnak a városi közönség a birtokosok és a lakosság némely jogainak kibérlése útján való hasznosításából bejött jövedelmek mikénti és hovafordításának adataiból kitűnnék, hogy a 300,000 frtnyi örökvaltsági összeg már a regále beváltás előtt megejthető lett volna, akkor a prima bormérés jogáért a regále beváltás előtti időben a lakosok mint a jog tulajdonosát, egy curiai testületre visszazármazott volna; mely esetben nem csak a közbirtokosság, mint

regále tulajdonos, hanem a prima bormérés jogúultjainak törvényes jogutóda is e megszüntetett jogért a kárpótlási igény tárgyalásánál szerepelt volna. Ebből következik, hogy az örökváltási vállalat keresztülvitelének ily hosszú időre lett előadásá miatt a közbirtokosság a városi közönség részéről kérdőre vonassék.

Sárospatak városa közönségének a prima bormérés szabad gyakorolhatási joga beváltás útján az állam részéről be lett szüntetve, az ezen jognak a regálékkel lett együttes jövedelmezése alapján kiutalványozott 143,434 forintnyi összeg bizonyos hányad részéhez a prima-jog tulajdonosának kétszázötven joga van, melyet a városi előjárásának és a képviselő-testületnek eskü szerinti kötelessége még ezen megváltási összeg ez évi április 1-én történő felvétele előtt érvényre juttatni, ha a közbirtokossággal előzőleg megejtendő megegyezés a jogos célhoz nem vezetne, még hírói egyezés útján is.

De hát mi az a „közbirtokosság”? a város birtokosainak és lakosainak 522 érdekeltje a 6300 lakosból. Úgyei egy, a lakosság legtisztességebb honoráriójai választott, választmány által igazgatottak. E választmány tagjai közül sokan egyúttal városi előjárók, virilisták és választott városi képviselők, kiknek e város fejlődése első sorban áll érdekükben. Ezért nem lehet, hogy a város közönségének és a lakosságnak jogos igényei a közbirtokosság többsége részéről kellő méltánylásban ne részesüljen.

Gleviczky Sándor.

Gazdasági válság.

III.

Gyakran hallunk panaszokat a termény-tőzsde ellen, melyekben egyes túlkapások elkövetése alkalmából a tőzsdét önzessel, a gazda közönség károsításával vádolják. S e vadban némelykor aligha igazat nem mondanak. Mi a mily bátran kimondjuk, hogy a termény-tőzsde igen nagy, felette fontos hivatását általában megfelelően teljesíti; ép oly ösztönsséggel kell beösmernünk, hogy kebelében vetődnek el olyan irányzatok, jönnek létre olyan megállapodások, mutatkoznak az üzleti élet oly túlhajtásai, a melyek zavarólag hatnak az egymásra utalt termelő és kereskedő osztály közt szükséges összhangra.

Egyes tőzsdéi ügynökök — persze csak papíron — ezer és ezer numásza bűzra csinálnak kötések, melyeknél a termény nincs meg. Ok tisztán csak az árkülönbsétre számítanak mint nyereségre; s ily a termény-tőzsde látogatóinak, a kötéseknek igen tetemes része. Átviláglo ezen esetben a gazda közönség károsítása. Az árú, a piacci készlet sokkal többnek látszik, mint valóban van s ezáltal a kínálat fokozatosabbá, a kereslet lanyhábbá, tartózkodóbbá válik, eredménye az árhanyatlás. Ki ne látna a fel-felmerülő szövetkezeteket, melyek vakmerően rávetik magukat a piacra s pillanatra életbe léptetik az egyed-áruságot. A mit sem sejtő valódi es papír-készlettel nyereszkedő eladók váratlanul meglepi egy szövetkezet, megveszi a nagyban unszolt egész terménytömeget olcsón, rögtön előáll a kínálat elgyengülése, melynek következtetése a nagyobb kereslet

létre hozza a magas árakat. A hirtelen fel-szökött ár következtében a szövetkezet mind-ent jó áron elad, betakarítja a nyereséget és mire a tisztességes árak ösztönzésére a járatanabb termelő tömegesen a piacon megjelen, ismét bekövetkezik a túlkínálat következtetése az árhanyatlás. A termény egyenlő mennyisége mellett a tőzsdéi ár erősen hullámzik s ennek a küzdő vidéki termelő vallja kárát, mert ő töle mindig a legalacsonyabb ár jelentkezéseket veszik át felelőlegezett terményét s mindig akkor vásárolnak, midőn a bekövetkezett árhanyatlás a termények árát lenyomta.

Kikre jó a kereskedelemnek az a szó-kása, hogy a felőlegezett búza átvételét, illetve árának megállapítását az egész or-szágban egyszerre tűzik ki? Kiket károsít, hogy az átvételkor, az árra nézve irányadó a szokványi búza ára. de a kereskedő csak tiszta búzát követel? Kik nyerne, mikor a búza olcsóbban vétetik át a kereskedő által a budapesti árnál 1 frt 50 krral va-súti fuvar czímén, holott már ma a szállítási díj a réginek csak felét teszi ki? Mi az oka, hogy a nagyobb termelő áruít tél előtt a kereskedők meg sem nézik, hát tisztán csak az adófizetés ösz meg-szorítása által piacra szorult kis gazdák terménye volna ez időben piacci képes? A káros hitel-ügyleteket a törvény tiltja, de meg lehet a szorult termelőtől venni május, júniusban a búza mázsáját 5 frtjával s átvételkor jól ját-szék bár a raktár mérlege, 5 frt nem pénz egy méter buzát s veszedelem, hogy előre kiszabott időben kell a terményt beszállítani.

Az oláh búza, a mennyiben a nagy fo-gyasztó malmok által évenként sok, sok százezer m. mázsányi tömegekben hozatik be hozának őrési engedély czímén vá-mmentesen, szintén növeli a készletet, erő-sebbé teszi a kínálatot, következtetése az árcsökkenést ez is előmozdítja. Ha pedig figyelembe vesszük, hogy az oláh búza belső tartalom és piacci készítés dolgában a mi búzáunkkal a mérközést meg sem kí-sérhelheti, az állítólag oláh búzát dolgozó malmok pedig a külföldön csak a mi drá-gább, jobb, aczélos búzáunk finom lisztjével levén versenyképesek, akkor károsodásunk sokkal súlyosabbnak tűnik fel, mert előttünk fekszik, hogy a román búzából egy kilót sem lát a külföld liszt képeben, hanem kivitetik lisztül a magyar búza, marad pi-acunkon az oláh búza. Végeredménykép pedig nyerne a molnárok, nyerne az oláhok egész nyereségük a mi rovásunkra, a ter-melő hátrányára történik.

Eleg ebből ennyi, hogy kimondhassuk, hogy a kereskedelem és nagy malmok szétszórtságunk, gyengeségünk, járulansá-gunkból illetéktelen hasznót húznak. Let-érdekünk, az állam érdeke, hogy ez így tovább ne legyen, hogy pedig helyzetünk jobbra forduljon, erősbbődjön, társuljunk. Egymás felkeresésével tapasztalatokat cse-réljünk, gyűjtsünk, kutassunk, állapítsuk meg válllveté mikor mit keljen tennünk; s járjunk el mindenkor mindnyájan egy-szerre, közösen, ez okból törekedjünk min-den rendelkezhető eszközzel mezőgazda-sági kamarák felállítására.

Bizonny vámszerződéseinkről beszélni sem nagy gyönyörűség a mezőgazdának, mert valósággal kivagyunk szolgáltatva a kül-földnek. Hiszen nálunk a roszt orosz ten-geri s más orosz termény versenyképes, az oláh, szerb marha, sertés, juh ide vándorol, az olasz bor által valósággal el va-gyunk öntve, stb. Az egész külföld ipar-

termékeinek lerakódó helye vagyunk. Van itt angol posztó, francia kalap, sweiczi óra, orosz bunda, bosnyák boeskor, olasz maca-róni, oláh tüssz, szerb kés és sok más egyébféle. Egyedül lótenyésztésünk és czukor iparunk áll az őt megillető fokon, s ez mintegy ujjal mutat rá, hogy ha az illetékes tényezők a fejlődés feltételeit meg-adnák, más irányban is a legszebb eredmé-nyeket érhetnek el.

Vannak, kik állítják és hiszik, hogy a mezőgazdaság és ipar érdekei egymással szemben állanak, hogy a mezőgazdáknek legalább is nem kell törődniök az iparosok érdekeivel. Ez uraim merő tévedés. Ellen-kezőleg, mindent el kell követnünk arra nézve, hogy a még hiányzó iparágak ná-lunk meghonosuljanak, és az összes ipar-ágak a fejlődés magas fokára emelkedhe-senek. Mert ez által az országban előáll egy nagy fogyasztó közönség, ki nyers terményeinket megveszi; megszületik egy nagy társadalmi osztály, mely az állami terhek egy részét válllira emelheti. S a termelő és fogyasztó közönség egymásra hatása a jóléteit állandóságot, a külföld-től közgazdasági függetlenséget hozandja létre, a mely körölmény előállásának ugy a egyesekre, mint az egész országra ki-számíthatlan kedvező következtetése van; s ez okból kívánatos, hogy ez nálunk men-től előbb is így legyen. Azért e nembeli czélunk készhez vitelére, törekedjünk a mezőgazdasági érdekek hathatós támoga-tására; a hazai ipar gyorsabb fejlesztésére; s mindkét irányban a határvámok kedvezőbb felállítására, még pedig minden erőnk-kel es kívánjuk képviselőinktől is érdekeink ily irányú érélyes támogatását, mert a ké-zülbetétl már idejét multá. A külföldön a gazdasági bajok általában a megélhetés föltetelei kedvezőlenebbek, mint nálunk, most minden állam, illetőleg annak pol-gársága összes erejét megfeszíti, hogy a világversenyt elbírja es ha ebből törekvé-sében saját erőforrásai kimerültét látja, ráveti magát a tapasztalatlanabb, védtel-nebb félre és bizony ez esetben jaj a le-gyözötteknek.

VEGYES HIREK.

○ Személyi hír. Molnár István főispán jan. 28-an a gyorsvonattal Budapestre utazott és 30-an azekhelyere visszaérkezett.

○ Előleptetés. A m. kir. igazságügyminiszter Marasca Istvan homonnai jarasbirasagi aljegyző-t a XI. fizetési osztály első fizetési fokozatába es Szűcs Istvan homonnai jarasbirasagi irnokot ugyanazon fizetési osztály második fokozatába előleptette.

○ A szőlők ujjá telepítése ügyében, mint a hegyajáról írják, a varmegyei főispán egyes szőlőbirtokosokhoz a következő felhívást in-terte: „a phylloxera által elpusztított szőlők ujra telepítésének kérdésében, mint az több alkalommal kifejeztem, elfoglalt állapontom az volt, hogy a szőlőbirtokosokat, addig, míg em-berai számítás szerint biztos irányt a szakértők javasolni nem képesek, biztassam, és vérmes remények költése által eredménytelen befektetések megtételétől megóvjam. Miután az eddig nyert tapasztalatokra alapított szakvélemé-nyek az ujra telepítést eredményeseknek tűn-teszik fel: meggyőződést szeretnék még az iránt is szerezní, hogy az amerikai alanyra oltott hegyajáról vevőszőlők milyen kvalitású borok let-tek addig szűrés? es arról is, hogy a hegyajai talajban ültetett csemege szőlő es direkt termő amerikai vevő szőlő milyen bort iger? Az iránt ké-rem fel tehát, legyen szives nekem az ameri-ki alanyra oltott, az oltásra használt alany nevének feltüntetésével, tovább a csemege szőlő es amerikai direkt termő vevőszőlő szűrt

szóval a faj, az évek és a helymégjelölésével költségre csakély mennyiségű mintát küldeni.

○ **A „hogy”-ok.** Egy indítvány került a közgazgatási bizottsághoz, „hogy” a halottkémleléssel foglalkozó tanítók ettől a funkciótól tiltassanak el. Egy felvidéki barátunk közli velünk az erre vonatkozó határozatot, mely szövegét így szól: Az indítvány közhelyesséssel találkozva, a járási főszolgabírák utasítatnak, „hogy” mindazon községeket, hol a halottkémlelést a tanító teljesíti, utasítatik, „hogy” még az esetben is, ha a községben más alkalmas egyen ezen teendő ellátására nincsen, a halottkémlelést a tanítótól 8 nap leforgása alatt vegyék el és az eredményről február 5-ig jelentést tegyenek. E sorok közlőjének megjegyzéseit az alkalommal elhallgattuk, az ügy érdemére azonban közelebb raterünk.

○ **Bodolay József** monoki jegyző fegyelmi ügyében a vármegye alispánja az érdemleges határozat hozatalát felfüggesztette, mert az arvaszek részéről bevezet ellen újból panasz teretett, hogy egy árva vagyon eladásából befolyt vételért be nem terjesztette.

○ **A kis cigándi úti urbéresek** közös vágyona kezelesenel tapasztalt rendetlenségekről Szépkuthy Éde ottani segédjegyző a közgazgatási bizottságnak jelentést tett. A bizottság Szerviezky Ödönt és a bodrogközi járás főszolgabíráját küldte ki, hogy a vagyon kezelőit számadóltassa meg és az eredményről jelentést tegyenek.

○ **Hatralekők.** A főpénztárnok jelentése szerint a vármegyei pótadónál a múlt év végével a következő hatralekők vezettek át a folyó évre: a betelepülési pótadónál 8174 fnt 22 kr.; a közművelődési pótadónál 2245 fnt 83 kr.; a tisztai nyugdíjnál 863 fnt 42 kr.; és a katonai beszállásolási pótadónál 350 fnt 28 kr. A homonnai és varannói járásokban hatralek nincsen, a fentebb közölt hatralekők a többi 8 járás terhére esnek.

○ **Bohocz-estely.** A s.a.-ujhelyi gyártelepi dal-, zene- és önképző kör, folyó évi február 23-án a városi színpadban bohocz-estelyt rendez. A meghívó idézvény alakjában bocsajtatott ki s szövege következő: „A s.a.-ujhelyi gyártelepi dal-, zene- és önképző kör felpelernek N. N. alperes ellen személyjegyz 1 fnt, családjegyz 1 fnt 50 kr, oldal páholy 3 fnt, közép páholy 4 fnt és járuléka egy jelvény (20—50 krig) esetleg felülfizetés iránt mondott kérésének S.a.-Ujhely város színházában 1895 február hó 23-ik napján este 7 órakor tartandó bohocz-estelyre fel és alperes a törvényes kövételmenyek sulya alatt megidéztenek. „S.a.-ujhelyi gyártelepi dal-, zene- és önképző kör rendező bizottsága.”

○ **Halálózás.** Városunknak egy köztisztelőben allo polgára *Szakács János*, a sárospataki ev. ref. egyház fogadónoka, a sárospataki népkban igazgatósági, Zemplénvármegye bizottsági, Sárospatak város képviselő-testületi és a sárospataki közbirtokosság igazgatósági s több egyesületnek tagja, január hó 26-án reggel, életének 70-ik, boldog hazasságának 7-ik évében elhunyt. A megboldogult önszorgalma, fáradságot nem ismerő munkakedve által szép földi vagyonra tett szert s azt úgy hasznalta, hogy a mennyben is örökséget biztosítson a maga számára. Haláláról a család és a sárospataki ev. ref. egyház adtak ki gyászjelentést. Temetése január hó 27-én vasárnap d. u. 3 órakor volt. Ravataltal a mely felírt *Bálint Dezso* ev. ref. lelkes tartott az elhunyt érdemeihez méltó beszédet, óriási közönség állotta körül. A temetésen a főiskola ifjúsági és a polgári énekkar felváltva énekel gyászénekeket. A jók és igazak emlékezete viraszon almai felett. — *Endrich Miksa* S.a.-Ujhely város tanácsosa, múlt hó 25-én, életének 66-ik évében meghalt. A megboldogultban S.a.-Ujhely város egyik régi példányoszerű tisztviselőjét vesztette el. Az 1848-49-ik szabadságharcban mint tiszt szolgált, ki mint ilyen Budavárra bevételénél is részt vett, hol meg is sebesült. Temetése f. hó 27-én nagy részvét mellett ment végbe. A melyen megszorodott család gyászában mi is igazí részvétvel osztozunk.

— **S.a.-ujhely város virilistái.** S.a.-Ujhely város legűbb adót fizetőinek nevjegyzékét a járási főszolgabíró kiigazította. Az adó nagysága szerint a sorrend a következő: 1. S.a.-ujhelyi takarékpénztár. 2. Herceg Windisch-Grätz Lajos. 3. Gróf Wallis Gyuláné, szül.

Somogyi Ilona grófné. 4. S.a.-ujhelyi polgári takarékpénztár és hitelyleget. 5. Schön Sándor. 6. Dókus József. 7. S.a.-ujhelyi népbank mint takarékpénztár. 8. Zemplénmegyei kereskedelmi, termény- és hitelbank. 9. Bernáth Elemér. 10. Lengyel Pál. 11. Roth Bernát. 12. M. kir. államasulat. 13. Dókus Ernő. 14. Dr. Nyomarkay Ödön. 15. Özy Magdózsát Imréné. 16. Szentgyörgyi Vilmos. 17. Dr. Haas Bernát. 18. Dr. Schön Vilmos. 19. Kincsesy Péter. 20. Haas Lipót. A masutt lakó virilisek és jogi személyek megbatalmozottjai eddig ismeretlenek.

○ **Uj szőlőbetegség.** Wolf Lipót és fiai kismartoni borkereskedő czégnak Ruszt város határban lévő szőlőjében a szőlővesztés iskolájában, egy az országban eddig ismeretlen új szőlőbetegség észleltetven, addig is, míg a betegség és az ellene követhető védekezés az elrendelt tanulmányozás útján megállapítható lesz, a földművelési m. kir. miniszter értesítette a törvényhatóságokat, hogy a fertőzött szőlőtblát teljesen kiirtassa, s ezenkívül óvatosságból a nevezett borkereskedő özög ruszti szőlőtelepéről, valamint általában Ruszt város határától a szőlő vesszőnek úgy szintén a szőlőtelek egyéb részeinek s a használt szőlőkaróknak barbová teendő kivételét megtiltotta.

○ **Lázító nyomtatványok.** Utóbbi időben az ország különböző részeiben, a munkás elemek között oly lázító nyomtatványok terjesztetnek, melyeknek czélja a fennálló társadalmi rend ellen való elégtelenség felkeltése és szítása. Az alispán elrendelte, hogy a hatóságok az ily irányú nyomtatványokat kobozzák el, azok terjesztőit nyomozzák ki és megfenyítésök iránt intézkedjenek.

○ **A tokaji komp.** Tokajbón írják lapunknak, hogy a város a Tisza folyón levő kompjára nézve, az engedély okiratot a vármegye alispánjától megnyerte.

IRODALOM.

Egy elfeledett poctáról.

Nem is olyan régen élt ő, de már elfeledték. Alakja az ismeretlenség sűrű ködében veszett el előlünk. De ugyan hát ki is venne észre ilyen igénytelen poszemeseket a temetésen sok poctának meg nem poctának tömkelegében; ugyan hát hogy ne harsogná túl az ő lantjának igénytelen hangjait az irtalmatlan sok újságírónak bombardó szava?!

Miskolczy Párol vagyon szó... Szinte jogal kérdehetem, hogy van-e, ki e nevet — ismeri?! Az ő poémáit senki sem szavalja, madar sem dalolja... Istenem! de hamar is felejtettek ezen a kérdeműlt sárteken! No, de azért azoknak is igazuk van, a kik erre azzal állanak elő, hogy az ember feje nem kiáptalan! Ha van közöttük esetleg olyan szerencsés csilgazat alatt született halsandó, ki a negyvenötvenes évek valamennyi istenadta poctáját egytől-egyig, kivétel nélkül ismeri, annak ajánlom: el se kezdje alább a komoly Tudományos Akadémiai-tagságnal.

A negyvenes években kezdett verselgetni Miskolczy Pál is, irodalmunk azon boldog időszakának kezdetén, a melyet Erdélyi János eme kiűnően találó szavakkal jellemez: „Soha se volt még módjában a magyar költészetnek ilyeszerű s ilyennyi megújulás. Sohasem paróult ennyire ósztón és tudalom, élet és tan, elmélet és gyakorlat”. De Miskolczy korántsem tartozott amaz említett istenadta pocták közé, kik repedt kobozukkal oceánokat kavartak fel s Himalaya hegyeket lapítottak Sahara sivataggá, az ő egyénisége sokkal szerényebb, sokkal kevesebbel beérő vala, hogysem az egekig iparkodott volna hatolni; az is igaz, hogy bizony a költészet terén valami magas polcra nem is jutott soha...

S elfeledték. De minket az ő költészete, az ő világa közelebr érdekel, mert hiszen a *sárospataki főiskola* édes anyja kelében nevedezett s a kérlelhetetlen, bizonytalan életsors is innen zavarta el... Ha más nem is, legalább mi újítsuk fel az ő emléket; legalább mi vegyünk őszinte, szives tudomást arról, hogy ő is élt egyszer valamikor ezen a világon s ártatlan lelkének érzéseit s gondolatait ő is megénekelte egykoron...

Miskolczyt *pataki jogász* korában 1845-ben a Frankenburg Adolf sok jelességgel ékeskedő

lapja, az *„Életképek”* illetőleg ennek egy barátja „fedezte föl” először a nyilvánosság számára; ennekelőtte Miskolczy csak úgy — nyomamatur in annum — verselgetett. A néhai való jó Frankenburgnak meg volt az a mély tiszteletre méltó elve, melynél fogva magas színvonalon álló lapjában cseppet sem törekedett szaporítani a Parnassuson hivatalanul legelőző lantosoknak különben is nagy számát, mint azt dicső példának okáért a sokat künyvnyolt Petrisevich Horváth Lázár boldog emlékü lapja, a *„Hondeu-Ú”* (vagy dr. Jókai szerint: „Honto de rue”), — később pedig a Nagy Ignác *„Hölgysfutár”*-ja cselekedte volt... Természetes dolog aztán, hogy semmissen lehetett örvendetesebb, buzdítóbb hatású a fiatal, szárnypróbálgató igazi talentumra nézve, mint éppen az, ha költeménye egy olyan lapnak, mint az *„Életképek”*-nek gonddal szerkesztett hasábjain láthatott napvilágot...

Az ifjú Miskolczyra is rendkívül buzdítólag hatott ez a felfedeztetés, mert ezóta aztán gyakrabban találkozhatunk verseivel az *„Életképek”*-ben, meg a jó Vahot Imro *„Pesti Divatlapjában”*... A jeles *Lévay József* is kezdő, újoncz poéta volt még ekkor s ő is az *„Életképek”*-be meg a *„Pesti Divatlap”*-ba írogatott egy egy legadat, balladát vagy prosai költeményeket (a „Lombok” cz. ciklust); de már ekkor egész batran fel lehetett ismerni „ex ungue leonem”! Mennyit álmódozhatott e két fiatal lélek magosn óráiban a jövőendő nagyságról, jövőendő dicsőségéről; S mig Lévaynak teljesültek szép álmai: a Miskolczy Pál ragyogó, rózsás, ábrándképei szerkefeszültek a sem miségbe...

De nem ezelém ez elfelejtett poctának szépen indult munkásságát ecsetelni. Visszaterek inkább az ő felfedeztetésére, a mely módfelett figyelemreműlt és érdekes. — Megérdemli a figyelmet nem azért, mert éppen az *„Életképek”*-ben lépett először a nagy világ ele a csüdes Patak kebeléről; de megérdemli ennia azért a reménységért és várakozásért, melyet az ő jövőendő költői pályafutásához fűztek akkor. Maga Frankenburg is készséggel, buzdítólag engedett helyet a fiatal pataki jogásznak, magáéva töven lelkes elvbarátjának ama megjegyzését: „Quid sit Futurum”...

Miskolczy Pálnak szóban forgó, érdeklődésünket már csak megjelenésének története által is magára vonó költeménye nem mas, mint egy ballada, a *„gyermek Etel”*-ről, Bendegúz hős fiáról, a későbbi Isten-ostoráról. A meleg nemzeti érzés mindenesetre figyelemre méltó vonása e még kissé naiv hangú balladának. De hát nem is a mai, kosopolita irányú költészet szempontjából kell tekintenünk e költeményt; hiszen ennek megjelenése óta lefolyt kerek ötven esztendő alatt óriási fordult a világ; ma már a ballada is kiveszett, kihalt műfaj. Kellenek e a mai költői-vizes nemzedéknek a történelem nagy alakjait dicsőítő énekek!...

De lássuk *„a gyermek Etel”*-t, buzgó ifju szerzője hazafias lelkének hazafias megnyilatkozását:

<p>I.</p> <p>Szokias vadonban, mint vóbar Ki jár oly szabadon? Szép repkefűtő homlokán Gyermekének vagyva</p> <p>De ő nem az hines lépét Nem gyáva kis madart Csodálja a nagy berezket S a harogó vézért</p> <p>Es szerzte langrón eltekint Kellének lángja nő. S a szítre, bézere kiszökődik Alatta a tető.</p> <p>Irába nyargal a folyam Sodró hullámival E gyermek ellendben az. Miként a jatszi hal.</p> <p>Irigyli a macra keselyt Ha fellegen lebeg. Hallott csatáról almodik Mit apja dönté meg</p> <p>Mi népek kincse a föld Mi is lehetne más, Kint honon, Bendegúz fia A gyermek óriás.</p>	<p>II.</p> <p>„Mit kesel a vadonban Sokáig, oh Etel?” Megott apád a harzból Győzelmek hírvél.”</p> <p>„Hullva, avóis” érdnek Vond erre szárnyait, Tudd meg, birjuk tavonl Dühöd rontásit.”</p> <p>„Hozott rugalmas ívet, Szép kardot kardv mént. Az villogó, futó és Fuszak viharakent</p> <p>„Hagyatos! Hív csodava Természet képi őt. Emberben nem találja A tiszta éserőt.”</p> <p>Zegő vóbar ropul a Sűrű vadon lojot, Dühével húske (ának Lombjába utkozott</p> <p>Etel lattara tépé Fusztra sudarát, De meg nem dühétté meg A törzsököt magát.</p>
---	--

Etel magas kebellet
A fát magasatál,
Magat helyre képzé,
S a vést kigyólyó.

S mind mégeseho lón a harc,
Etel keményen állt,
S szemét a fára szegye
Elővára fel kiált!

S im a viharak sija
Dör. gye szola már,
Etel szívében a vér
Sebas lüktetve jár.

Fél pillanatt! mellőben
A para fennakadt,
Dör. gye villámolt a fá
Szakakra szétszakadt.

»Hah! élek! de a búske
Tölgy szerte jóva van,
Ké a láng s a jobb, mely
Sujt ily hatalmasan?»

»E jobbnak oltó villámít
Körömb, óh bűdri!
Szívem csak érte habók,
Hő vagyok érte gyölé

»Ah, lelke! ég hatalmas
Csak egy szikráért!
Fogadj! hialnak engem,
S lesumt a ki serle!

»Ki dályhe ellened kel,
A földön uom át,
Imejen a világ, mint
Kerednek ostarol!

Hallá Hadrú a szót, mely
Merészen éghe kelt,
S meg nem dorgálta érte,
De benne kedve telt.

III

Ott ül a vész! / terhes eg
Magas bémec hemlokan,
É. tükos ige hallik el
A mennydörgés szaván.

Ételnek arca tündököl
A teres villámjal,
Szévev ragadja hajrátát
S mint Mózis tüzben áll

S merészen a villámba kap,
S körülfogatva őt,
Bélfőre fenyves kard terem,
Sujtóbb mat volt előbb

Elűnt a vész, ott állt Etel,
Hőssé szentelve már,
É. elektát a föld felett,
Vágyának nincz határ.

S villámkaráival alkotá
Ki búske lluuvát.
Ledőlő országos retetgik
Hadurnak hos- fút!

sziveskedjenek s mi kézzel helyet engedünk
számukra lapunkban. — Tartozunk ezzel ama
nagy idők emlékének, tartozunk az irodalom-
történetnek.

Semper.

*****

CSARNOK.

A sárospataki állami tanítóképezde huszonöt éves emlékünnepe.

(Vége)

Mig a zeno- és rajzteremben a középhez
megterítették, addig a vidékrel bejött tanítók
s vendégek egy része Hódosy és Kapitány ké-
pezdei tanárok a budapesti kedves vendéggel,
Nagy Lászlóval Szinyei Gerzson főiskolai tanár
és főkönyvtárnok és Kalassay Sándor theol.
segédtanár, alkönyvtárnok kalauzolásra mellet,
megtekintették a főiskolai gyönyörű könyvtár,
a szépművészeti muzeumot, innen a kórházba men-
tek, mely telefon halózáttal van összekötve a
főiskolai orvos, dr. Kun Zoltán lakásával és a
gyógyszertárral. A kórházban oly szép, celszerű
berendezés és tisztaság van, hogy ott a beteg
kellemesen érezheti magát. Sok tanító szüle
aggódik, ha gyermeke a kórházba kerül, pedig
a tanulótartó-gazdasszony legjobb akarat mel-
lett sem apolhatja úgy a beteg tanulót, mint
a kórházi felügyelőne, mert sem eszköze sem
fizikai ideje, sem szakértelme nincsen hozzá.
A tápintézetet is megtekintettük, itt is kel-
lendő rend és tisztaság van, csak az a baj, hogy
nem elég tagas az ebédlő, csoportokra osztva
étkezhetnek a növendékek. Majd a főiskolai
kertet néztük meg, melynek nagysága és szép
berendezése bámulatra ragadta az idegeneket.
Mire a képezdebe visszatértünk, már a paroló
leves az asztalon volt, Mintegy százan teleped-
tünk le, hogy a szellemi táplálék után anyagit
vegyünk magunkhoz; a képezdei ifjak pedig a
rajzteremben etkeztek, hogy ok is részt vegye-
nek az intézet ezüst lakodalmában.

A harmadik fogásnál Nemes Lajos tanfel-
ügyelő emelt poharat 0 felségért I Ferencz
Józsefért, a legalkotmányosabb magyar király-
ért és Erzsébetért, a királynéért. Magyarország
véndagsyalaért, kivánva, hogy mind a ketten
virulj egészségben, a legnagyobb boldogságban
éljenek az emberi kor legveszélyesebb határaig. Az
üdvözlét kezdetlen mindjárt, mintegy varázs-
ütre állott fel mindenki, hogy a beszéd vé-
geztével tetszésének halajának tisztelének
jelül szünni nem akaró eljenzessel adjon ki-
fejezést. Az eljenzés csillaputával a képezdei
ifjak enkeltek el a Király-Hymnust, mely
igen alkalomszerű volt. Ezután Dező Lajos
képezdei igazgató eltette dr. Wlassics Gyula
vallás- és közköztudományi minisztert, kivánva
a többek közt, hogy a vallásügyeken kívül,
jusson ideje a közköztudományra is. Majd Nagy
László a tisztánimeni egyházkerület püspökéért,
méltóságos Kun Bertalanért, később a főiskolai
tanári karért s annak jelenlegi igazgatójáért,
dr. Finke Józsefért; Kun Bertalan Nemes
Lajos szakértő és hazajárt igazán szerető tan-
felügyelőért; Mitrovics Gyula theologiai tanár
Dező Lajos igazgatóért, képezdei tanárokat
és a tanítókért; Veres Ferencz Nagy László-
ért; Radacsi György theologiai tanár Puza
Sándor g. kath. hitoktatóért; Szinyei Gerzson
főiskolai tanár Zombory Emőd rajztanárért;
dr. Bartha Bela jogtanár az „Óráló” szerkesz-
tóje, Hódosy Bela zenetanárért; Czinke Istvan
erdőenyi ev. ref. lelkes Kapitány Janos gyako-
rú iskolai tanítóért; Csontos József főiskolai
tanár a tanítókért; Szinyei Gerzson a tanítók
feleségeiért. E képezdeből kikerült tanítók is
emelték poharát az összes és egyes képezdei
tanárokért, halásan emlékezve meg az intézet-
ről és annak tanárairol. De ki győzné elsorolni
a szebbnél szebb köszöntöket, elég, ha annyit
mondunk, hogy oly lelkesedés ragadta meg az
étkezőket, a mely ritkítja párját.

Ebéd végeztével az egyesektől és intézetek-
től érkezett tisztelet és levelek olvastattak
fel. Üdvözölték a pataki képezdet 25 éves
fennállása alkalmából: a kolozsvári szabaddkai,
máramarosi, iglói, lévai, nagy kőrösi (ev. ref.
felekezeti), soproni (evangelikus), budapesti (or-

szágos izraelita) tanítóképezdek; Orbán Antal
budapesti tanár, Kovássy Zoltán máramarosi-
szegedi, Sz. Nagy József losoncai, Kápolnai
József és Krick Jenő lévai képezdei tanárok,
mint az intézetnek egykori tanárai és Arányi
Antal képezdei igazgató. Az intézet volt nö-
vendékei közül: Berthóti Károly fumei polg.
iskolai tanár, Fischer Armin, Balogh János kis-
várdai, Grossmann Adolf trencsényi, Csizi Béla
pécsői, Lukács, ezelőtt Lövevényi, hidas-
németi-i, Törös Sándor beregzsászi, Szempertéri
Endre polg. iskolai tanár, Szóke Samuel gyón-
gyósi, Szini Péter v. ardió, Varadi Pál dereg-
nyői, Keresztúri Janos kázmárki, Nevelős
Lajos aranyidkai, Kónes Sándor polg. iskolai
tanár Kismartonban, Varga Benó, szathmari,
Tatár József bősziroményi, Teplán Istvan győ-
zsigeti, Vari László roznyói, Sulok József
parasznyai, Kun Szabó Lajos kéki, Kóta Samuel
szepesi-i tanítók. Az üdvözlő sorok elhangza-
s után nemes-ak szóval, hanem tettekkel is nyil-
vánult a szeretet és ragaszkodás az intézet
iránt. Veres Ferencz nagy lelkesedéssel jel-
entette, hogy az ő kezebe egy jölvető, a ki isme-
retlen akar maradni, 50 frtot tett le oly cél-
ból, hogy az a képezdei ifjak széleszere-
fordítasok. De ő ezen jószívű adakozó nevét
jónak látja kimondani, ez dr. Kun Zoltán,
Orsai lelkesedés es eljenzés. E szép példát,
mely önmagában hordja dicseretét, a követke-
zők követtek: Beki Endre hernád-németi i
tanító 10 frt, Bertók Károly keresztesi tanító
10 frt, Nagy László budapesti tanító-képezdei
tanár 5 frt, Szinyei Gerzson főiskolai tanár 5
frt, Perszenczy Károly szerencsi tanító 5 frt,
Ugray Lajos homonnai polg. iskolai tanár 5
frt, Csengery Jenő ev. ref. tanító 5 frt, Szabó
György tanító 5 frt, Gagyi Károly o.-hszaki
tanító 5 frt, Szabó Janos tanító 5 frt, Szecht
Dezso 2 frt, Roth Zsigmond sárospataki keres-
kedő 2 frt, Kantor Lajos karesai ev. ref. tanító
2 frt, Hezser Bertalan, Papp Endre, Szécsényi
Endre, Szabó Imre beregi ev. ref. tanítók 17
frt, Fenekez Korné 10 frt, Berecz Károly be-
recski i községi tanító gyűjtő-ívén 15 frt 50 kr,
összesen 158 frt 50 kr. Ajánlások a) egyzer-
mindenkorra: Lucsanzki László kassai községi
tanító beküld 2 frtot, Gergely Istvan tarcazi
r. kath. tanító 5 frt, Itene Gyula tanító 5 frt,
Kiss Ferencz tanító 5 frt, összesen 17 frt. b)
Időzaki megajánlás: Berecz Károly, Lucsanzky
László, Itene Gyula, Kiss Ferencz négy éven
át 1—1 frtot, összesen 16 frt; végösszeg az
Veres Ferencz tanár úr ívén 191 frt 50 kr.
Dezso Lajos képezdei igazgató tanár úr kezeibe
lelett az 1895. évi Puza Sándor sárospataki g.
kath. lelkes és főesperes, a képezdei igazgató-
tanács tagja 100, azaz egyszáz frtot oly cellal,
hogy abból egy szegény, de jól tanuló ifjú fele-
kezeti különbség nélkül megégyeztessék. Szünni
nem akaró lelkes eljenzés. Izeretet tett, hogy
még 15 ten életének kedvez, e célra minden év-
ben ad 100 frtot. E nemes tett nem szorúl
dicseretre. Sok ilyen jölvető a képezdenek.
Szóke Samuel gyönygyósi es Vari László roz-
nyói tanítók 5—5 frtot küldöttek levelben. Ösz-
szes adakozás tehát 301 frt 50 kr.

Távozás előtt a Szózatot es Hymnust éne-
kelte el a közönség oly meghatóttággal, hogy
sokan könyeztek bele. Azon aldas kíváncsall
távoztunk ezen úgy külsőleg, mint belsőleg jól
rendezeit, hazafias szellemű képezdeből, hogy
viruljon az időknek végeig.

Egri.

*****

Szerkesztői üzenetek.

II. M. Zombor. Kifakadást sajnálattal vessük tudomá-
sul, de nem segíthetünk rajta, mert hogy mennyiben van igaz,
mennyiben nem, szerkesztőségünk nincs jogosítva elírni,
hogy vajon Zombor községben, az autóműosa most már
helyre van-e állítva, nem tudjuk; onkét következik, hogy
ily körülmények között a satiráltsáknak már csak a látása
sem fog lenni, hanem igen is, a jó adománytrónok velük
szolgálatot tenni, mikor szelhetőnek egy oly dolgot, mely
bírvány a hegosságot magán hordozza. Rejardoni! —
M. J. Homonna Koszonettel vetük s kérjük továbbra is
szives támogatását — I. A. Helghen. Veréket elvölől nem
költök — J. I. Miskolcz. Beküldött kezeiratot nem ad-
hatom ki, art kivánságod szerint, visszaküldtem, kaptad-e?
Indokolta volt küldött levelében, hogy miért! — B. I.
T. Körösi Szives támogatását köszönjük, s kérjük a tervezet
küldögát. — V. F. A zárlat önnek feloldatott-e? Kérjük
egyhben szerkesztőségünköt felkeresni. — Tholon Kassa.
Felvettük — Port Idén B. post. Fúrat Walter Szegei.
Megbűt, köszönet!